

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо дипломних та магістерських робіт
зі спеціалізації :
ІНФОРМАЦІЙНА ТА ДОКУМЕНТАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Харків – 2018

УДК [002+(651.9:004)+(378:001.891)]: 371.38(078)
ББК 73

Друкується за рішенням ради
факультету соціальних комунікацій
(протокол № 2 від 30.08.2018 р.)

Укладач:

Л. Я. Філіпова, доктор педагогічних наук, професор

Методичні рекомендації щодо дипломних та магістерських робіт
зі спеціалізації: Інформаційна та документаційна діяльність
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» /
Харк. держ. акад. культури; Уклад.: Л. Я. Філіпова.— Х.: ХДАК,
2018.— 16 с.

ДИПЛОМНІ ТА МАГІСТЕРСЬКІ РОБОТИ
випускників факультету соціальних комунікацій ХДАК
за спеціалізацією Інформаційна та документаційна діяльність
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ¹

1.1. Загальні положення про дипломні та магістерські роботи розроблені на основі Положення про організацію навчального процесу за кредитно-модульною системою ХДАК, державних законодавчих та нормативних документів, що стосуються вищої освіти.

1.2. Норми цих положень поширюються на випускників ХДАК, що навчаються за всіма освітніми рівнями (бакалаврським та магістерським) та формами отримання ними вищої освіти (денною, заочною), на кафедри, їх керівників, консультантів та рецензентів, голів та членів державних екзаменаційних комісій (ДЕК).

1.3. Загальні положення визначають вимоги до структури, змісту, об'єму та порядку виконання випускниками дипломних (магістерських) робіт і допуску їх до захисту в ДЕК.

1.4. Випускник — це студент будь-якої форми отримання ними вищої освіти (денною, заочною), який успішно виконав в повному обсязі, відповідно до вимог стандартів вищої освіти, навчальний план теоретичної та практичної підготовки фахівця певного освітнього рівня за даною спеціальністю (спеціалізацією), і допущений до проходження державної атестації.

1.5. Державна атестація випускника, відповідно до чинного законодавства України, є обов'язковою і здійснюється державною екзаменаційною комісією.

1.7. Державна атестація випускника факультету соціальних комунікацій ХДАК за спеціалізацією Інформаційна та документаційна діяльність спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» «ІБАС) здійснюється в таких формах:

- за першим (бакалаврським) рівнем - захист дипломної роботи;
- за другим (магістерським) рівнем - захист магістерської роботи.

¹ В роботі використані загальнодержавні нормативи та вимоги щодо дипломних та магістерських робіт, а також положення та відповідні методичні рекомендації українських університетів: Національного технічного університету «КПІ», Національного авіаційного університету, Вінницького національного технічного університету.

1.8. Виконання та захист дипломних робіт здійснюється випускниками державною мовою, за окремими винятками — іншою мовою.

1.9. Відповідальність за актуальність та відповідність тематики дипломної (магістерської) роботи профілю напряму (спеціальності) підготовки фахівця, а також за керівництво та організацію її виконання несе науковий керівник та випускова кафедра.

Відповідальність за всі викладені в дипломній бакалаврській та магістерській роботі відомості, прийняті рішення та вірогідність даних несе безпосередньо автор цієї роботи — випускник.

2. ВИДИ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

2.1. *Дипломна робота (магістерська робота)* — це кваліфікаційна робота дослідного характеру випускника певного освітнього рівня, яка містить творче вирішення актуальної наукової, науково-технічної, науково-методичної проблеми щодо об'єктів та предметів майбутньої діяльності фахівця (інформаційно-документних процесів, систем, їх забезпечення та супроводу) шляхом теоретичного дослідження актуальних питань, прогнозування й моделювання процесів, об'єктів, систем у певній галузі науки, освіти, культури.

Для другого (магістерського) рівня дипломна робота повинна бути закінченим дослідженням певної проблеми, а для першого (бакалаврського) рівня — мати фрагменти такого дослідження. Випускники другого (магістерського) рівня виконують дипломні (магістерські) роботи, тому що їх майбутня професійна діяльність пов'язана з науково-дослідною, науково-педагогічною та управлінською діяльністю.

2.4.2. За практичною спрямованістю:

- практично спрямовані (реальні);
- теоретичні (академічні).

Практично спрямовані дипломні роботи повинні відповідати хоча б одній з таких умов:

- тема дипломної роботи визначена конкретною науково-дослідною роботою кафедри або за замовленням організації, підприємства, установи, що підтверджується відповідним документом;
- матеріали дипломної роботи доведені до рівня, який дозволяє їх впровадження на підприємствах, в організаціях та установах, що підтверджується відповідним документом;

- за матеріалами дипломної роботи автором опублікована стаття, отриманий патент (заява на патент прийнята до розгляду), виготовлений макет системи тощо.

Теоретичні (академічні) дипломні роботи передбачають вирішення випускником завдань теоретичного характеру і мають пошуковий характер.

2.4.3. За змістом та галузевою належністю:

- технологічні, що передбачають проектування нових технологічних процесів або модернізацію існуючих;

- управлінські, що передбачають розробку та аналіз ефективних за певними критеріями процесів, систем та заходів, зокрема, щодо управління проектами, програмами в сфері матеріального та нематеріального виробництва;

- соціально-економічні, що передбачають аналіз соціально-економічних процесів, розробку науково обґрунтованих методик, рекомендацій, спрямованих на їх розвиток (стабілізацію) тощо.

2.4.4. За характером виконання:

- індивідуальні;

- комплексні.

Індивідуальні дипломні роботи є найбільш поширеними і виконуються випускниками за індивідуальними завданнями.

Комплексні дипломні роботи виконуються за темами, які за обсягом та змістом потребують залучення групи студентів однієї або кількох спеціальностей. Зазначені роботи можуть бути кафедральними, міжкафедральними, міжфакультетськими та міжінститутськими.

Проте у будь-якому випадку вони повинні мати логічно завершені та не дубльовані за змістом частини, які виконуються за індивідуальними завданнями кожним випускником окремо, а також мати загальну частину, що зв'язує окремі частини до єдиної роботи і визначає його комплексність.

3. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

У процесі виконання дипломної (магістерської) роботи можна умовно виокремити такі організаційні етапи:

- **підготовчий**, на якому студент обирає тему дипломної роботи та керівника, оформлює це в установленому порядку і отримує від керівника індивідуальне завдання, яке необхідно вирішити під час проходження переддипломної практики (наприклад, вивчення стану проблеми, опрацювання літературних джерел, збирання фактичних матеріалів, проведення необхідних експериментів, досліджень тощо);

зазначений етап включає виконання програми переддипломної практики за темою дипломної роботи і завершується складанням та захистом звіту про її виконання;

- **основний**, який починається після захисту звіту про виконання програми переддипломної практики і завершується орієнтовно за два тижні до початку роботи ДЕК; на цьому етапі відбувається безпосереднє виконання випускником, відповідно до календарного плану-графіку, завдання, затвердженого завідувачем випускової кафедри, і перевірка матеріалів дипломної роботи керівником та консультантами з окремих розділів;

- **заключний**, на якому опрацьовується доповідь випускника щодо змісту дипломної роботи, відбувається її попередній розгляд (передзахист) в комісії, яка складається з науково-педагогічних працівників випускової кафедри, з метою вирішення питань щодо допуску (недопуску) випускника до захисту на засіданні ДЕК, оформлюються в установленому порядку всі необхідні документи, в тому числі, відгук керівника, здійснюється рецензування дипломної роботи та передача дипломної роботи з усіма матеріалами до ДЕК (не пізніше одного дня до державної атестації).

4. ТЕМАТИКА ДИПЛОМНИХ РОБІТ

4.1. Тематика дипломних робіт розробляється випусковими кафедрами, затверджується вченими радами факультетів для кожного освітнього рівня та напряму підготовки фахівців і доводиться до відома випускників на початку навчального року.

4.2. Запропонована випусковими кафедрами кількість тем на 25-30% повинна перевищувати кількість випускників з метою надання їм можливості обрання теми відповідно до власних здібностей та уподобань.

4.3. Теми дипломних робіт повинні відповідати вимогам стандартів вищої освіти, завданням та меті державної атестації, увязуватися з практичними потребами науки, освіти, культури, будуватися на фактичному матеріалі (замовленнях, рекомендаціях) установ, наукових організацій, науково-дослідної роботи науково-педагогічних працівників та студентів, бути актуальними і визначати наукову новизну майбутнього дослідження, його теоретичну та практичну значимість. (Детальніше див. Розділ III. Курсова, дипломна, магістерська роботи: написання, оформлення, захист // Шейко В.М., Кушнарченко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник.— 5-те вид., стер.— К.: Знання, 2006. — С.127-151).

4.4. Тематика дипломних робіт повинна щороку оновлюватися. Шаблонність тем, їх повторення із року в рік знижує навчальну, виховну та практичну цінність дипломних робіт.

4.5. Створення цілісної структурно-логічної системи взаємно пов'язаних тем курсових робіт з навчальних дисциплін даної спеціальності з наступним виходом на тему дипломної роботи є однією з важливіших методичних завдань випускової кафедри та науково-методичної комісії факультету.

4.6. Однією з основних вимог до тематики дипломних робіт є її комплексність, що передбачає вирішення кількох взаємно пов'язаних між собою проблем, які мають відношення до предмету розглядання, а також стислість та змістовність формулювань.

4.7. Випускнику надається право уточнення теми дипломної роботи, запропонованої випусковою кафедрою, а також можливість запропонувати власну тему з обґрунтуванням доцільності її розробки.

4.8. При формулюванні теми дипломної роботи не допускається застосування невизначених формулювань, наприклад: *"Дослідження деяких питань...."*, *"Аналіз матеріалів до..."* тощо.

4.9. Зміна затверджених тем дипломних робіт після проходження переддипломної практики не дозволяється.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ ДИПЛОМНИХ РОБІТ ВИПУСКНИКІВ

5.1. Кафедра (випускова):

Розробляє теми дипломних робіт, подає їх перелік до деканату факультету для розгляду та затвердження

Визначає керівників та консультантів дипломних робіт з числа професорів (для випускників-магістрів), професорів та доцентів (для випускників-бакалаврів) на етапі планування навчального навантаження науково-педагогічних працівників на наступний навчальний рік із залученням провідних фахівців закладів вищої освіти, науково-дослідних організацій та установ

Готує пропозиції щодо кандидатур голови, членів та секретаря ДЕК
Контролює процес виконання випускниками дипломних робіт

Регулярно обговорює на своїх засіданнях питання щодо виконання випускниками дипломних робіт

Готує пропозиції до деканату факультету щодо складу рецензентів дипломних робіт з числа наукових та науково-педагогічних працівників інших вузів та провідних фахівців організацій та установ для затвердження розпорядженням декана факультету

Готує приміщення для роботи ДЕК, оснащує його необхідними технічними засобами та обладнанням

5.2. *Керівник дипломної роботи:*

Розробляє теми дипломних робіт, подає їх до розгляду на засіданні кафедри, а після затвердження дає випускникам необхідні пояснення щодо їх суті

У взаємодії з випускниками готує та видає завдання на виконання дипломних робіт (зразок див. Додаток А)

Здійснює керівництво виконанням дипломних робіт і несе відповідальність за наявність в них помилок системного характеру. У разі невиконання випускниками рекомендацій керівника щодо виправлення таких помилок, зазначає це в своєму відгуку

Складає графік консультацій із зазначенням часу і місця їх проведення і після його затвердження завідувачем кафедри доводить до відома випускників

Здійснює консультування випускників відповідно до затвердженого графіка з усіх питань щодо змісту дипломних робіт

Перевіряє виконану випускниками роботу (частинами або в цілому)

Готує відгуки (Додаток В) з характеристикою діяльності випускників під час виконання дипломних робіт і несе відповідальність за їх об'єктивність.

Відгук керівника складається в довільній формі із зазначенням:

- характеру виконання дипломної роботи (у ініціативному порядку, за замовленням організації, установи тощо);
- мети дипломної роботи;
- відповідності виконаної дипломної роботи затвердженому завідувачем кафедри завданню;
- ступеня самостійності випускника при виконанні дипломної роботи;
- вміння випускника працювати з літературними джерелами, аналізувати теоретичний та практичний матеріал, приймати обґрунтовані рішення (наукові), застосовувати сучасні комп'ютерні технології, проводити експеримент, обробляти та аналізувати результати експерименту;
- знання та дотримання вимог ДСТУ при виконанні дипломної роботи в цілому та її оформленні;
- отриманих найбільш важливих теоретичних та практичних результатів і їх апробації на конференціях, семінарах тощо;
- узагальненої оцінки рівня виконаної дипломної роботи, відповідності набутих випускником знань, умінь та навичок (компетенцій) вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця і можливості

присвоєння йому кваліфікації фахівця певного освітнього рівня за даним напрямом відповідно до Національного класифікатора України.

Примітка: у своєму відгуку керівник на здійснює оцінювання виконаної дипломної роботи за будь-якою шкалою.

Рецензент дипломної роботи:

На підставі направлення на рецензію дипломної роботи, отримує всі матеріали дипломної роботи від випускника для рецензування, пам'ятку рецензенту (Додаток Г)

Докладно знайомиться зі змістом дипломної роботи; за необхідності, отримує від випускника пояснення щодо суті дипломної роботи

До зазначеної дати готує на бланку встановленого зразка рецензію в довільній формі з висвітленням таких питань:

- актуальність теми дипломної роботи;
- відповідність змісту виконаної дипломної роботи затвердженій темі та завданню;
- повнота виконання завдання, правильність та глибина обґрунтування прийнятих рішень;
- новизна та якість проведених досліджень;
- ступінь використання сучасних досягнень науки, культури, освіти, інформаційних технологій;
- наявність та повнота експериментального підтвердження прийнятих рішень;
- реальність дипломної роботи, можливість впровадження її результатів;
- якість виконання ілюстративного (графічного) матеріалу, відповідність вимогам державних стандартів;
- виявлені недоліки;
- мотивована оцінка дипломної роботи, а також висновок щодо можливостей присвоєння випускнику кваліфікації фахівця певного освітньо-кваліфікаційного рівня за даним напрямом відповідно до Національного класифікатора України.

Примітки: 1. Рецензія не повинна дублювати відгук керівника, тому що відгук керівника — це переважно характеристика професійних та особистісних якостей випускника, продемонстрованих ним у процесі виконання дипломної роботи, а рецензія — це характеристика якості безпосередньо дипломної роботи; їх повний збіг свідчатиме про формальний підхід до рецензування і не повинен залишатися без наслідків з боку випускової кафедри.

2. Негативна за національною шкалою оцінка рецензента не є підставою для відхилення дипломної роботи від захисту.

Випускник:*Випускник має право:*

- обирати тему дипломної роботи з переліку тем, запропонованих випусковою кафедрою та затверджених деканом, або запропонувати власну з мотивованим обґрунтуванням доцільності та можливості її виконання; у разі обґрунтованої необхідності може ініціювати питання щодо уточнення теми дипломної роботи, але не пізніше ніж до планового початку виконання дипломної роботи.
- уточнити, за необхідністю, з керівником окремі положення дипломної роботи, з'ясувати час на перевірку роботи керівником, консультантом, на отримання відгуку керівника та рецензії і підготовки своєї доповіді на засіданні ДЕК;
- отримувати консультації керівника та консультантів дипломної роботи відповідно до затвердженого графіка;
- самостійно обирати варіанти вирішення завдань за темою дипломної роботи;
- звертатися до керівництва випускової кафедри з питань державної атестації.

Примітка: Оцінка, отримана випускником під час його державної атестації в ДЕК є остаточною і оскарженню не підлягає.

Випускник зобов'язаний:

- своєчасно обрати тему дипломної роботи та отримати конкретні завдання від керівника щодо опрацювання матеріалів, необхідних для її виконання;
- самостійно виконувати завдання на виконання дипломної роботи, дотримуючись календарного план-графіка, своєчасно та адекватно реагувати на зауваження та рекомендації керівника;
- регулярно інформувати керівника про стан виконання дипломної роботи відповідно до план-графіка, надавати на його вимогу необхідні матеріали для перевірки;
- при опрацювання питань урахувувати сучасні досягнення науки, використовувати передові методику наукових та експериментальних досліджень, сучасні комп'ютерні та комунікаційні технології, приймати оптимальні рішення на основі системного підходу;
- нести відповідальність за правильність прийнятих рішень, обґрунтувань, розрахунків, якість оформлення матеріалу, їх відповідність методичним рекомендаціям випускової кафедри, існуючим нормативним документам та державним стандартам;
- у встановлений термін подати дипломну роботу для перевірки керівнику і після усунення їх зауважень повернути керівнику для отримання його відгуку;

- отримати всі необхідні підписи на титульному аркуші;
- особисто подати всі матеріали дипломної роботи рецензенту, надаючи йому, за необхідності, пояснення щодо суті дипломної роботи;
- ознайомитися зі змістом відгуку керівника і рецензії та підготувати (в разі необхідності) аргументовані відповіді на їх зауваження при захисті дипломної роботи в ДЕК;
- заздалегідь подати дипломну роботу до ДЕК;
- своєчасно прибути на захист дипломної роботи, а у випадку неможливості — попередити завідувача кафедри та керівника про свою відсутність із зазначенням причин цього та наступним наданням документів, які засвідчують поважність причин відсутності.

Порядок проходження державної атестації випускниками вищих навчальних закладів регламентується нормами чинного законодавства і відображений в Положенні про організацію навчального процесу за кредитно-модульною системою ХДАК.

**Зразок
бланка завдання на виконання
дипломної роботи**

**ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**Кафедра інформаційних технологій
Спеціалізація Інформаційна та документаційна діяльність**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
" ____ " _____ 201_р.

**ЗАВДАННЯ
на виконання дипломної роботи**

(П.І.Б. випускника в родинному відмінку)

1. Тема дипломної роботи _____

2. Термін виконання роботи:

з _____ по _____

3. Структура дипломної роботи

(скорочено): _____

4. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного) матеріалу:

[illegible]

Керівник дипломної роботи

(П.І.Б.)

(П.И.Б.)

Додаток В.**Пам'ятка керівнику дипломної роботи**

Відгук пишеться в довільній формі на даному бланку. У відгуку необхідно відобразити:

1. Характер виконання дипломної роботи (у ініціативному порядку, за замовленням організації, установи тощо).
2. Мету дипломної роботи.
3. Відповідність виконаної дипломної роботи затвердженому завідувачем кафедри завданню.
4. Ступінь самостійності випускника при виконанні дипломної роботи.
5. Уміння випускника працювати з літературними джерелами, аналізувати теоретичний та практичний матеріал, приймати обґрунтовані рішення (наукові), застосовувати сучасні комп'ютерні технології, проводити експеримент, обробляти та аналізувати результати експерименту.
6. Знання та дотримання вимог ДСТУ при виконанні дипломної роботи в цілому та її оформленні.
7. Отримані найбільш важливих теоретичних та практичних результатів і їх апробації на конференціях, семінарах тощо
8. Узагальнену оцінку рівня виконаної дипломної роботи, відповідності набутих випускником знань, умінь та навичок (компетенцій) вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця і можливості присвоєння йому кваліфікації фахівця певного освітньо-кваліфікаційного рівня за даним напрямом відповідно до Національного класифікатора України.

Пам'ятка рецензенту дипломної роботи

Рецензія пишеться в довільній формі на даному бланку. У рецензії необхідно відобразити:

1. Актуальність теми дипломної роботи
2. Відповідність змісту виконаної дипломної роботи затвердженій темі та завданню;
3. Повноту виконання завдання, правильність та глибина обґрунтування прийнятих рішень;
4. Новизну та якість проведених досліджень;
5. Ступінь використання сучасних досягнень науки, культури, освіти, інформаційних технологій;
6. Наявність та повнота експериментального підтвердження прийнятих рішень;
7. реальність дипломної роботи, можливість впровадження її результатів;
8. Якість виконання ілюстративного (графічного) матеріалу, відповідність вимогам державних стандартів;
9. Виявлені недоліки;
10. Мотивовану оцінку дипломної роботи, а також висновок щодо можливостей присвоєння випускнику кваліфікації фахівця певного освітньо-кваліфікаційного рівня за даним напрямом відповідно до Національного класифікатора України.

**РЕКОМЕНДОВАНА СТРУКТУРА
доповіді випускника на засіданні ДЕК**

Доповідь готується заздалегідь і викладається випускником напам'ять з використанням ілюстративного (графічного) матеріалу на засіданні ДЕК відповідно до Положення ХДАК.

При перевищенні встановленого для доповіді нормативу часу до (12 хвилин) головуєчий на засіданні ДЕК може зупинити доповідь. Тому доповідачеві краще мати в запасі про всякий випадок 1-2 хвилини.

По своїй структурі доповідь повинна містити такі складові:

- актуальність та обґрунтування теми дипломної роботи;
- мета дипломної роботи;
- поставлені завдання;
- об'єкт та предмет захисту;
- теоретична база дослідження;
- отримані результати, їх наукова новизна та значення;
- апробація та публікація результатів;
- стислі висновки.